

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 199

van **EMMILY TALPE**

datum: 3 december 2020

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Biomelk en biozuivelproducten - Stand van zaken

Er bestaat in ons land een toenemende vraag naar biomelk en biozuivelproducten. Dat is intrinsiek goed nieuws voor de melkveehouders, want de prijsvorming van deze melk ligt een stuk hoger en bovendien gaat het om een hoofdzakelijk lokale vraag, die met andere woorden veel minder onderhevig is aan marktschokken, zoals het tijdelijk afsluiten van de buitenlandse markten naar aanleiding van COVID-19. België staat hierin trouwens niet alleen. De trend is ook elders in Europa merkbaar. Dat deze interessante perspectieven ook de melkveehouders zelf niet ontgaan zijn, mag blijken uit de stijgende vragen die 'Bio zoekt Boer' omtrent omschakeling naar biomelkveehouderij ontvangt.

Intussen staat de melkveehouderij niet stil en tekenen zich tendensen af die zorgen voor vormen van melkproductie die zich onderscheidt van de reguliere productie. Zo zijn er boeren die werk maken van weidemelk, of boeren die meer en meer omschakelen van voederen met maïs naar gras, klaver en luzerne. De volgende stap zal aandacht voor dierenwelzijn zijn, meer bepaald door in extra stalruimte en extra stalmanagement voor de dieren te voorzien. Een van de grote problemen om de overstap naar echte bioproductie te maken, blijkt het telen van ruwvoeder te zijn zonder inzet van herbiciden. Gelukkig bieden nieuwe machines voor mechanische onkruidbestrijding perspectief op een gepaste behandeling. Bovendien zijn loonwerkers geïnteresseerd om zich hierin te specialiseren.

1. Hoeveel melkveehouders in Vlaanderen produceren momenteel biomelk?
2. Hoeveel melkveehouders zijn momenteel in de overschakelingsfase naar de productie van biomelk?
3. Hoe groot is het aandeel van melkveehouders dat zich bij 'Bio zoekt Boer' informeert over de omschakeling naar bioproductie en dat dan ook effectief doet?
4. Welke opvolging wordt gegeven aan melkveehouders die interesse betonen maar dan uiteindelijk toch afhaken of dreigen af te haken?
5. Wat is het aandeel van biomelk respectievelijk weidemelk ten aanzien van de totale melkproductie?
6. Hoe verhoudt Vlaanderen zich tegenover het EU-gemiddelde qua aandeel biomelkveehouders en biomelkproductie?
7. a) Werden al prognoses gemaakt van het potentiële aandeel van biomelk op de Vlaamse markt?

- b) Zo ja, hoe groot kan dat aandeel worden?
 - c) Wat betekent dat voor het aantal melkveehouderijen dat de stap naar bioproductie kan maken?
8. Kan een melkveehouder ook een deel van zijn of haar melkproductie omschakelen naar bioproductie, of eventueel in fases om de financiële gevolgen van de overgangsfase onder controle te houden?
 9. Op welke ondersteunende maatregelen kunnen melkveehouders die de omschakeling naar bioproductie willen maken een beroep doen?
 10. Is in Vlaanderen al een evolutie merkbaar in de afbouw van maïsproductie ten voordele van het telen van gras, luzerne en klaver voor het voederen van het melkvee? Zo ja, hoe blijkt dat uit de cijfers?
 11. Loopt er bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) of andere wetenschappelijke instellingen in Vlaanderen onderzoek naar het telen van ruwvoerders zonder herbiciden?
 12. Loonwerkers die willen investeren in mechanische onkruidbestrijding, komen niet in aanmerking voor VLIF-steun (VLIF: Vlaams Landbouwinvesteringsfonds) vermits ze niet als boeren worden beschouwd.

Kunnen ze wel via Economie en Innovatie rekenen op investeringssteun wanneer ze dat soort machines aanschaffen?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 199 van 3 december 2020

van **EMMILY TALPE**

1. In 2019 hadden 37 van de 562 biologische landbouwbedrijven runderen voor melkproductie die onder biocontrole staan van de erkende controleorganen. Op sommige van die bedrijven zijn er echter maar weinig (10-50) melkkoeien aanwezig onder biocontrole.
2. In 2019 hebben 4 van de 37 biologische landbouwbedrijven met melkkoeien voor het eerst biomelkvee aangegeven. Op basis van het aantal vragen bij 'Bio zoekt Boer' en de analyse van de adviezen van de voorbije maanden schatten we dat begin 2021 een vijftal bedrijven zich zullen aanmelden voor omschakeling naar biologische productie.
3. Na navraag bij 'Bio zoekt Boer' bleek dat per jaar gemiddeld 20 melkveehouders advies vragen over omschakeling naar bioproductie. In de laatste vijf jaar hebben zich daadwerkelijk een 15-tal melkveehouders aangemeld voor omschakeling. Er waren dus 15 omschakelaars op 100 adviezen over 5 jaar tijd.
Het werkjaar 2020 was een druk adviesjaar voor 'Bio zoekt Boer'. Het aantal adviesaanvragen zal waarschijnlijk eindigen op 35. Dit heeft o.a. te maken met de oproep van Inex aan hun melkveehouders om naar biologische productie om te schakelen en de lage gangbare melkprijs.
4. Na het adviesgesprek doet 'Bio zoekt Boer' een opvolging van de openstaande vragen en knelpunten. Daarna volgt eventueel een doorverwijzing naar het gesubsidieerde biobedrijfsadvies en kan de geïnteresseerde landbouwer deelnemen aan het aanbod van biobedrijfsbezoeken, cursussen, studiedagen, enz. Landbouwers die dan geen contact meer opnemen verdwijnen soms uit het vizier. Meestal is het wel duidelijk waar het knelpunt tot omschakeling naar bioproductie ligt. Dit kunnen verschillende redenen zijn:
 - onvoldoende weiland (huiskavel rond de melkstal) voor begrazing van de lacterende koeien;
 - onvoldoende land voor ruwvoederproductie en/of mestafzet;
 - de landbouwer is mentaal niet klaar voor de omschakeling: teveel angst voor het nieuwe, niet geloven dat het technisch kan, ...;
 - de partner of familie is niet overtuigd van de stap naar bio.
5. Er zijn voorlopig nog geen precieze cijfers ter beschikking over volumes opgehaalde biomelk in België. Naar schatting werd in 2019 121.225 ton biomelk opgehaald in België (raming door het Departement Landbouw en Visserij, zoals bezorgd aan Eurostat). In 2019 bedroeg de totale hoeveelheid opgehaalde rauwe melk 4,177 miljoen ton (bron Departement Landbouw en Visserij). Dit betekent dat de biologische melkproductie een aandeel van ongeveer 3% zou hebben in de totale melkproductie.
Vanaf januari 2021 zullen de gewesten, in het kader van de verplichting vanuit Europa om een transparantere voedselvoorzieningsketen te creëren, productievolumes en prijzen van biomelk opvragen aan de melkverwerkende bedrijven.

Er zijn geen cijfers beschikbaar over weidemelk.

6. De biorapporten van Vlaanderen en Wallonië en het jaarrapport van de Belgische Confederatie voor de Zuivelindustrie (BCZ) voor 2019 vermelden het aantal melk- en biomelkkoeien in Vlaanderen en Wallonië en het aandeel van het productievolume aan rauwe biomelk t.o.v. het totale productievolume rauwe melk in verschillende Europese landen (tabel 2). Het totale aantal melkkoeien in Wallonië is opmerkelijk lager dan in Vlaanderen, maar het aantal bio melkkoeien is veel groter.

In Nederland wordt 2,5% van de melkkoeien biologisch gehouden. In 2019 was 4,58% van de melkkoeien in Frankrijk biologisch, samen met de melkkoeien in omschakeling was dit zelfs 7,0%.

Kijken we naar het aandeel rauwe biomelk ten opzichte van het totale productievolume rauwe melk, dan zien we dat België hier niet hoog scoort.

Tabel 1. Aantal (bio)melkkoeien in Vlaanderen en Wallonië

	Aantal biomelkkoeien	Totaal aantal melkkoeien	Aandeel biomelkkoeien
Vlaanderen	3.364	339.087	1,0%
Wallonië	19.085	198.654	9,6%
Totaal	22.449	537.960	4,2%

Bron: biorapporten van Vlaanderen en Wallonië en het jaarrapport van BCZ voor 2019

Tabel 2. Productievolume rauwe biomelk tov totaal productievolume rauwe melk in verschillende landen

Land	Aandeel rauwe biomelkproductie t.o.v. totaal productievolume rauwe melk (+/-)
België	3%
Duitsland	3,7%
Frankrijk	>4,0%
Denemarken	12,0%
Nederland	2,0%
Verenigd Koninkrijk	4,0%
Oostenrijk	16,0%
Zweden	16,0%
Zwitserland	7,1%

Bron: Eurostat, BCZ, AMI, FranceAgriMer, Cniel, AgenceBio, Statistics Denmark, OMSCO, Soil Association, BioAustria, BioSuisse, FrieslandCampina, EkoHolland

7. a) Het marktaandeel biozuivel zien we jaar na jaar toenemen, mede dankzij de groei in verwerkte bioproducten zoals bioyoghurt en biokaas. In het segment van de consumptiemelk zouden de groeimogelijkheden eerder beperkt zijn.
- b-c) Over het potentiële aandeel biozuivelproducten t.o.v. standaardproducten zijn geen cijfers beschikbaar. De vraag naar biologische melk van Belgische origine vanuit de retail neemt echter toe, wat kansen biedt voor Belgische melkveehouders.
8. Er is een EU-verbod op parallele productie van bio en niet-bio van dezelfde diersoort op hetzelfde bedrijf. Sinds 2016 mag de omschakeling gesplitst worden in de fase waarin het land wordt omgeschakeld (12 maanden) en de fase waarin het melkvee wordt omgeschakeld (6 maanden). In totaal duurt de omschakeling dus maximaal 18 maanden, terwijl het vroeger twee jaar was. De duurste periode is deze waarin het vee wordt omgeschakeld. De landbouwer moet dan 6 maanden o.a. biokrachtvoeder

aankopen, terwijl hij de melk nog niet kan verkopen aan de bioprijs. Hij heeft dus tijdelijk hogere productiekosten zonder meerwaarde.

Afnemers zouden hierin een rol kunnen spelen. Ze zouden een iets hogere prijs kunnen betalen tijdens de omschakelingsfase. Ze hebben er immers baat bij dat hun toekomstige biomelkleveranciers de omschakeling goed doorkomen. Een dergelijke samenwerking zien we nu al bij bepaalde groenten. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze piste ook bewandeld zal worden voor de omschakelingsmelk.

9. Een melkveehouder die geïnteresseerd is in de omschakeling naar biologische productie, kan rekenen op verschillende vormen van ondersteuning:
 - gratis eerstelijnsadvies via [bio zoekt boer](#);
 - [gesubsidieerd biobedrijfsadvies](#) via erkende bioadviseurs;
 - [biohectare steun voor omschakeling](#);
 - [subsidie controlekosten biologische productiemethode](#);
 - een landbouwer die investeert in een stal voor biologische melkveehouderij kan, indien hij aan de voorwaarden voldoet, in aanmerking komen voor 30% steun van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) voor de volgende investeringen: bouwen, verbouwen en uitrusten van bedrijfsgebouwen en de omheining van uitlopen die voldoen aan de normen voor biologische veehouderij, vermeld in de lastenboeken voor de dierlijke productie, op voorwaarde dat de aanvrager de biologische productiemethode toepast (bewijs voorleggen). Niet alle codes die beschikbaar zijn als 'onroerend-andere' of 'roerend' kunnen aangevraagd worden op deze code. Het gaat hier o.a. over erfverharding, sleufsilos en mestloods;
 - een landbouwer die een relatief klein bestaand landbouwbedrijf (met een bruto bedrijfsresultaat van meer dan 20.000 euro en minder dan 40.000 euro) uitbaat volgens de gangbare methode, kan VLIF-aanloopsteun (tot maximum 15.000 euro) verkrijgen voor de ontwikkeling van een klein landbouwbedrijf indien hij aan de VLIF-voorwaarden voldoet. Om in aanmerking te komen voor deze steun moet hij omschakelen van de gangbare naar de biologische productiemethode waarna de eindproductiewaarde van het kleine landbouwbedrijf minimaal voor twee derde gerealiseerd wordt met de commercialisatie van biologische producten;
 - gratis deelname aan de [biobedrijfsnetwerken](#) voor kennisuitwisseling met collega biomelkveehouders;
 - gratis deelname aan activiteiten in het kader van de [bioclusters](#) rond melkvee in zowel Meetjesland/Leiestreek (vanaf half 2021), Voeren als Pajottenland.

10. Bij gangbare melkveehouders bestaat het rantsoen voor de runderen voornamelijk uit gras en maïs. Er is weinig evolutie te zien in het areaal maïs/gras bij gespecialiseerde melkveebedrijven in Vlaanderen (tabel 4). Gras is hierbij een belangrijke eiwitbron, maïs een belangrijke energiebron.

Tabel 4. Areaal silomaïs en gras (incl. klaver en luzerne) (ha) op gespecialiseerde melkveebedrijven in de periode 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
aantal bedrijven	2.796	2772	2685	2719	2701
ha gras	64.384	65947	65696	67343	68099
ha silomaïs	48.609	48559	49393	50826	50842
totaal ha	112.993	114506	115089	118169	118941
% gras	57,0	57,6	57,1	57,0	57,3

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Melkveeouders die van gangbare naar biologische landbouw overstappen zullen qua ruwvoederproductie vooral van gras naar deels grasklaver overstappen. Dit omdat in bio geen kunstmest gebruikt mag worden en maar 170 kg N/ha. Op sommige

biologische bedrijven experimenteert men met mengteelten van graan met bonen/erwten, of vanggewassen van rogge met wikke die nog een voedersnede opleveren.

Tijdens de gesprekken met gangbare melkveehouders merkt 'Bio zoekt Boer' duidelijk meer interesse in grasklaver, luzerne en klaver, maar in de praktijk gaat de toename ervan vrij langzaam.

11. In het project 'Nutriëntenstromen en mineralenbalansen op biologische en gangbare melkveebedrijven' bestudeert het ILVO de mineralenbenutting, en meer specifiek de stikstofbenutting op biologische en gangbare melkveebedrijven. Voor drie opeenvolgende jaren werden de nutriëntenstromen en de daaruit voortvloeiende balansen onderzocht en opgesteld op 5 biologische melkveebedrijven, 5 biologische bedrijven in de omschakeling (bij aanvang van het onderzoek) en 4 gangbare bedrijven.

In het kader van een proefproject van het ILVO met een bedrijf dat vegetarische burgers produceert, werd er in 2018 een proef aangelegd met biologisch geteelde soja. Het betrof 2 variëteiten en 2 vormen van bodembeheer, kerende versus niet-kerende bodembewerking.

In de rotatie op de biologische percelen van het ILVO wordt er biologische ruwvoeder (grasklaver, granen, vervoederbare groenbedekkers, ...) geteeld dat bestemd wordt naar een biologisch geitenbedrijf, dat als koppelbedrijf fungeert voor de uitwisseling van voeder tegenover mest. Opbrengsten en nutriëntenexport via grasklaver worden opgevolgd. Een vergelijking tussen mengsels met verschillende grassoorten en telkens klaver, ligt aan op een biologisch perceel van het ILVO en op een perceel van het agro-ecologisch proefplatform te Hansbeke.

Inagro voert in Vlaanderen onderzoek uit op de teelt van ruwvoerders zonder herbiciden binnen hun bio-werking. Recente projecten van het CCBT die door het Departement Landbouw en Visserij worden gefinancierd zijn:

- Droogteresistente maaimengsels- uitvoerder Inagro en Hooibeekhoeve (2019-2020);
- Toasten van veldbonen en erwten voor een betere voederwaarde - uitvoerder Inagro (2019-2020);
- Optimale energieteelten voor een evenwichtig herkauwer rantsoen - uitvoerder Inagro (2018-2019);
- BBB 'Bio Beter Beweiden': breng je beweiding in topvorm (2017-2018).

Bij het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) kunnen projecten ingediend worden in het programma Landbouwtrajecten. Volgende projecten waarin onderzoek naar duurzame teelt (en kwaliteit) van ruwvoerders centraal staat, worden momenteel ondersteund:

- HBC.2018.2222 'EKOPTI: Eiwit in de Koe OPTimaliseren om N- en P- excreties naar het milieu op een economische manier aan te pakken' (ILVO in samenwerking met Inagro, subsidie van 986.940,00 euro, projectduur van 48 maanden (1/12/2019-30/11/2023));
- HBC.2019.2882 'Graslandgebruik in een wijzigend klimaat' (ILVO in samenwerking met UGent, subsidie van 901.094,00 euro, projectduur van 48 maanden (1/12/2020-30/11/24).

12. Loonwerkers kunnen in aanmerking komen voor de steunmaatregelen van het Agentschap Innoveren & Ondernemen. Wanneer het gaat om voldoende innovatieve technologieën kunnen zij bijvoorbeeld een beroep doen op ecologiepremie Plus.